Həqiqətin sərt üzü

Alman tarixçi: İrəvan xanlığı və ətrafı Azərbaycanın qərb torpağı olmuşdur

Almaniya mediasında Azərbaycana qarşı yayımlanan audioreportaja layiqli cavab verilib. Belə ki, son illər aparılmış məqsədyönlü fəaliyyət nəticəsində ölkəmizə dost münasibəti bəsləyən və Azərbaycanla bağlı mükəmməl tarixi biliklərə sahib əcnəbi alimlərdən biri olan almaniyalı tədqiqatçı, doktor Mixael Reynhard Hess ölkəmiz əleyhinə böhtanlarla dolu həmin reportajı əsaslandırılmış faktlarla darmadağın edib.

Qeyd edək ki, Almaniyanın "Spiegel" jurnalının beynəlxalq mövzularda yayımlanan "8 milyard" başlıqlı audioreportajları sırasında aparıcı Olaf Heuser yanvarın 14-də növbəti yayımını Azərbaycan – Ermənistan münasibətlərinə həsr edib. "Dağlıq Qarabağın blokadasının Rusiya müharibəsi ilə nə əlaqəsi var?" başlıqlı həmin audioreportajda Ermənistan və Azərbaycan arasındakı keçmiş münaqişənin tarixi və hazırkı vəziyyəti, o cümlədən azərbaycanlı ekofəalların Laçın yolu ətrafındakı etiraz aksiyası, Azərbaycanın siyasi rəhbərliyi tərəfindən irəli sürülən Qərbi Azərbaycan konsepsiyası məsələləri əks olunub. 33 dəqiqəlik reportajda qeyd edilən məsələlərlə bağlı həqiqətlər və gerçək durum tamamilə təhrif olunub. Veriliş yalnız ermənipərəst mövqedən hazırlanıb: bir İrəvan sakinindən və Anna Aridcanyan adlı bir erməni jurnalistdən "zamin qismində" müsahibə alınıb.

Almaniyalı alim, "Şuşanın irsi" kitabının müəllifi doktor Mixael Reynhard Hess təhriflərlə dolu və qeyri-peşəkar hazırlanmış reportajla bağlı "Spiegel"in redaksiyasına geniş və etiraz məzmunlu məktubu göndərib.

Dr. Hess oxucu məktubunda Qarabağın "Spiegel"də səhvən "eksklav" kimi təqdim olunması ilə bağlı 44 günlük müharibə dövründən bəri jurnala dəfələrlə etiraz məktubları göndərdiyini vurğulayıb. Onun fikrincə, audioreportajın əsas məğzi ermənilərin yalnız qurban, azərbaycanlıların isə əksinə – avtokrat və cinayətkar kimi təqdim edilməsi olub. Bütün veriliş ərzində Dağlıq Qarabağ dedikdə, yalnız orada yaşayan ermənilər nəzərdə tutulub, bu regionun 1990-cı illərdə Ermənistan tərəfindən işğal olunmasına qədər "Dağlıq Qarabağ Muxtar Vilayəti"ndə 40 min azərbaycanlının yaşaması, ümumiyyətlə, dilə gətirilməyib. Ermənistan təcavüzünün qurbanı olan azərbaycanlılar Heuser tərəfindən "əhəmiyyətsiz məsələ", "ikinci dərəcəli qurban" kimi bir dəfə belə olsun, xatırlanmayıb.

M.Hess qeyd edib ki, "audioreportaj 100 faiz Azərbaycansız Qarabağ təqdim etməklə tamamilə Ermənistanın etnik təmizləmə siyasəti mənasında yayımlanıb". Bununla aparıcı Heuser Ermənistanın 1990-cı illərdə həyata keçirdiyi müharibə cinayətini dolayısı ilə legitimləşdirmiş olub.

Doktor Hess Qarabağın "Arsax" kimi təqdim edilməsinə də məhz erməni elmi mənbələrindən sitat

gətirməklə münasibət bildirərək, bu sözün son 1000 il ərzində, XI əsrdən 1990-cı illərin əvvəllərinə kimi administrativ-hüquqi termin kimi işlənmədiyini faktlarla sübut edib. Qarabağın tarixi ilə bağlı bir neçə kitabın müəllifi Hess Olaf Heuseri "Ermənistanın tarixi mifologiyasını tarixi reallıqla dəyişik salmaqda" ittiham edib.

Heuser reportaj boyu erməni əsilli jurnalist həmkarı Anna Aridcanyana etiraz etmədən ona tam şərait yaradıb ki, bugünkü Ermənistan dövlətinin Azərbaycan tərəfindən Qərbi Azərbaycan kimi təqdim edilməsinə istehzalı münasibət bildirsin. Cənab Hess Səfəvilər dövlətinin tarixinə (1501–1736) ekskurs etməklə, o dövrdə İrəvan bəylərbəyliyinin mövcud olduğunu və orada yaşayanların əksəriyyətinin azərbaycandilli müsəlmanlardan ibarət olduğunu vurğulayıb. O, XVIII əsrdə İrəvan xanlığının mövcudluğunu və onun 1828-ci ildə Rusiya tərəfindən ləğv olunduğunu fakt kimi təqdim edərək yazıb ki, "İrəvan/Yerevan şəhərinin ermənilərin Ararat Respublikasının idarəçiliyinə keçməsi tarixdə ilk dəfə 28 may 1918-ci ildə baş verib. Hətta bu məsələnin tarixi və hüquqi legitimliyi Azərbaycan tərəfindən şübhə altına alınır.

Bu mənada İrəvan xanlığının ərazisi və ətrafının Qərbi Azərbaycan kimi təqdim edilməsinin Heuser və Aridcanyan cütlüyü tərəfindən sual altına alınması absurddur. Çünki ermənilərin 1918-ci il Ararat Respublikasınadək iddia etdiyi erməni dövləti 1375-ci ildə süqut etmiş Kilikiya knyazlığıdır ki, erməni iddialarına baxmayaraq, bu dövlətin paytaxtı Türkiyədə yerləşən Sis şəhəri olub. Bütün bunlar bir daha sübut edir ki, İrəvanda heç bir erməni hökmdarlığı olmamışdır və bu ərazilərin Azərbaycanın qərb hissəsi kimi göstərilməsi daha legitimdir".

Doktor Hess qeyd edilən reportajda şəxslərə yönəlmiş emosionallığı qətiyyətlə pisləyərək bildirib ki, Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə qarşı olan hücumlar bu ölkənin öz ərazisini geri qaytarmaq hüququnun legitimliyini sual altına qoymaq niyyəti ilə edilib: "Qarabağda aktual məsələ ermənilərin qovulması yox, oranı separatçılardan və işğalçılardan təmizləməkdir". Hess yazır ki, oxşar fəaliyyətin Zelenski tərəfindən olunması sivil dünya tərəfindən alqışlanır.

Maraqlıdır ki, veriliş müddətində Paşinyanın adı bir dəfə də olsun, çəkilməyib, amma Aridcanyana şərait yaradılıb ki, Ukrayna müharibəsi ərəfəsində Prezident Əliyevin Prezident Putinlə xoş atmosferdə görüşməsini tənqid etsin. Cənab Hess oxucu məktubunda Almaniya kansleri Olaf Şoltsun da Moskvada Putinlə oxşar görüşünü xatırladaraq bildirib ki, dövlət başçılarının görüşü diplomatiyada adi haldır. Yəni Azərbaycan Prezidentinin əleyhinə dəqiqələrlə edilən "əsassız arqumentlərin külək dolu boş polemikadan başqa bir şey olmadığı" üzə çıxır.

"Spiegel" reportajının ziddiyyəti ondadır ki, başlıqda Azərbaycanı "Dağlıq Qarabağın blokadasında" ittiham edir, reportaj boyu isə bunu rusların barrikadalar qurmaqla etdiyini bildirir. Doktor Hess məktubunun sonunda jurnalistin həm də seçdiyi veriliş formatı ilə öz imkanının sərhədlərini aşdığını tənqid edib, Almaniyanın fikir formalaşdıran jurnalistlərini lazımi bilgilərə malik olmadıqları mövzu barədə danışmamağa çağırıb.

Xatırladaq ki, ki, tarixçi Mixael Reynhard Hess 25 ildən çoxdur Azərbaycanı tədqiq edən almaniyalı alimdir. O, "Tanklar cənnətdə. Ermənistan və Azərbaycan arasında Dağlıq Qarabağ münaqişəsi", "Qarabağ 13-cü əsrdən 1920-ci ilədək. Azərbaycan tarixinin açılımı" və "Şuşanın irsi. Azərbaycan mədəniyyət paytaxtının tarixi və inkişaf yolu" kimi kitabların müəllifidir.

Hazırladı: T.AYDINOĞLU,
"Xalq qəzeti"